

Bilişim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Türk Hukuk Alanına Yansımaları: Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Ali İhsan BENZER¹

Assistant Professor, Faculty of Economics and Administrative Science
Hatay Mustafa Kemal University, Türkiye
alibenzer@mku.edu.tr, 0000-0002-5032-7058

Ferhat KALKMAZ

Lecturer, Kırıkhan Vocational School
Hatay Mustafa Kemal University, Türkiye
ferhatkalkmaz@gmail.com, 0000-0001-7342-3053

Geliş Tarihi/Received Date: 11.12.2022 **Kabul Tarihi/Accepted Date:** 30.12.2022

Önerilen Alıntılama/Suggested Citation: Benzer, A. İ. ve Kalkmaz, F. (2022). Bilişim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Türk Hukuk Alanına Yansımaları: Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Journal of Politics, Economy and Management*, 5(2), 221-229.

Öz: Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, toplumsal yapıyı değiştirmekte ve farklı yaşam alanları oluşturmaktadır. Bu durum yeni hukuki düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, hukuk anabilim dallarında hazırlanmış ve bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle ilgili yasal düzenlemeleri konu olan lisansüstü tezleri betimsel analiz yöntemi kullanarak incelemektir. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi'nde gerçekleştirilen arama sonucunda, 367 lisansüstü tez belirlenmiş ve detaylı olarak incelenmiştir. Araştırma bulguları yüzde ve frekans değerleri ile tablo olarak sunulmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre; tezler içerisinde yüksek lisans tezlerinin sayısı doktora tezlerine göre daha fazladır. Yıllara göre tezlerin sayısı incelendiğinde en fazla tezin 2021 yılında yayımlandığı görülmüştür. Lisansüstü tezlerin çoğunun kamu hukuku alanında olduğu, en fazla tezin Ankara üniversitesinde yapıldığı tespit edilmiştir. Kamu hukuku alanında yapılan tezlerin büyük çoğunluğu "Türk Ceza Kanunu" ile ilgili iken, özel hukuk alanında yapılan tezlerin çoğu "Türk Borçlar Kanunu", "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu" ve "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu" ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Kamu hukuku alanında yapılan tezlerin çoğu "Bilişim Alanında Suçlar" bölümü altında yapılan düzenlemeler ile ilgili iken, özel hukuk alanında yapılan tezlerin çoğu fikir ve eser hakları, kişisel veriler ve hukuki sorumluluk konuları ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında, bilişim hukuku alanında gelecekteki çalışmalara yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Bilişim Teknolojileri, Bilişim Hukuku, Betimsel Analiz, Lisansüstü Tezler

Reflections of Developments in Information Technologies on Turkish Law: Analysis of Postgraduate Theses

Abstract: The developments in information technologies change the life of society and create new living spaces. This situation requires the making of new legal regulations. The purpose of this study was to examine the postgraduate theses which were carried out on legal regulations related to the developments in information technologies in departments of law. In order to collect the data, a search was made in the National Thesis Center of the Council of Higher Education and the 367 theses that were suitable for the purpose of the study were identified and analyzed in detail. The findings were presented as tables. According to the results of the study; it was seen that the number of master's theses was higher than the number of doctoral theses and most of the theses were carried out in 2021. Additionally, it was determined that most of the theses were in the field of public law, and most theses were carried out in Ankara University. In the examined theses, while the majority of the theses

¹ Corresponding author: Ali İhsan Benzer, Hatay Mustafa Kemal University, Türkiye, alibenzer@mku.edu.tr

in the field of public law were about the "The Turkish Criminal Code", most of the theses in the field of private law were about the "The Turkish Code of Obligations", "The Law on Intellectual and Artistic Works" and "The Law on the Protection of Personal Data". It has been determined that most of the theses in the field of private law were about intellectual and work rights, personal data, and legal responsibility, while most of the theses in the field of public law were about the regulations made under the section of "Crimes in the Field of Informatics".

Keywords: Information Technologies, Informatics Law, Descriptive Analysis, Postgraduate Theses

JEL Sınıflandırması/Classification: O30; K20; K30

1.Giriş

Bilişim teknolojilerinde (BT) yaşanan hızlı gelişme toplumun ve bireyin yaşam biçimini oldukça fazla etkilemektedir. Yaşam kalitesinin artmasına katkı sağlayan bu değişim süreci aynı zamanda kendi içinde kişisel mahremiyet, veri ve mülkiyet güvenliği gibi bir takım sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların giderilmesinde hükümetlere ve kanun koyuculara önemli görevler düşmektedir.

BT, bilginin işlenmesi, saklanması, aktarılması ve sunulmasında dijital cihazlar ve programların kullanılması olarak tanımlanır (Björk, 1999). Başka bir deyişle BT bireylerin dijital dünyada etkileşime girmesini sağlayan tüm cihazlar, uygulamalar ve sistemlerdir (Pratt, 2019). Günümüzde BT alanındaki gelişmelere 5G, nesnelerin interneti (IOT), endüstri 4.0, bulut teknolojileri, blok zincir teknolojileri, büyük veri ve yapay zekâ örnek olarak gösterilebilir.

BT alanındaki gelişmeler sonucunda, toplum yaşamını ciddi şekilde etkileyen yeni ürün ve hizmetler ortaya çıkmakta, sonrasında ise bu yeni ürün ve hizmetlerin sağlıklı toplum yapısını bozmaması için yetkili makamlar tarafından hukuki düzenlenmelerin yapılma ihtiyacı doğmaktadır. Bununla birlikte, BT alanında yasal düzenlemeler her zaman kolay bir şekilde yapılamamaktadır (Gupta, 2022). Yasal düzenlemeler ve doktrin çok yavaş gelişirken, BT alanındaki gelişmeler ise çok hızlı gerçekleşmektedir (Cockfield, 2003; Marchant, 2011). Bu durumun başlıca nedenleri aşağıdaki gibi özetlenebilir (Gupta, 2022; Vasiliev vd., 2019):

- Yasal düzenlemelerin taraflar (işletmeler, sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları, yasa koyucu) arasında çok fazla etkileşim ve müzakere gerektirmesi,
- Modern hukuk bilimi ve hukuk eğitiminin, BT alanında yasal düzenleme konularını araştırmada geride kalması,
- BT alanında gerekli yasal düzenlemeleri hazırlayacak ve uygulayacak yetkin personellerin yeterince hızlı şekilde yetiştirilememesi,
- İnternetin mimarisinin çok uluslu olması dolayısıyla alışlagelmiş ulus devlet ve hukuk modellerinin düzenlemeler için yetersiz kalması.

Dünyada bilgisayarların küçülmesi ile beraber ortaya çıkan kişisel bilgisayarların ilk kullanımı 1970'li yıllara dayanmaktadır (Abbate, 1999). Türkiye'deki kullanımı ise 1980'li yılların ortalarında başlamıştır. Buna bağlı olarak Türkiye'de internet teknolojilerine yönelik ilk proje ise 1990'lı yılların başında ODTÜ ve TÜBİTAK tarafından yapılmıştır. Türkiye'deki ilk internet bağlantısı ise 12 Nisan 1993'de 64 Kbps kapasiteli kiralık hat ile ODTÜ'de gerçekleştirilmiştir. Sadece bazı üniversiteler ve merkezi kamu kurumlarında kullanım imkânı olan İnternet bağlantısı 1996'da vatandaşlara açılarak yaygınlaşmaya başlamıştır (Saka, 2019). İki binli yıllarla beraber, kişisel bilgisayarlar ve internet kullanımı evlerde, okullarda ve işyerlerinde sıradan hale gelmiş, günümüzde ise toplumdaki her yaş ve statüdeki bireyin hayatının ayrılmaz bir parçası olmuştur.

Bilişim teknolojileri ve internetin yaygın kullanımı, toplumsal yapıyı değiştirmekte, şimdiye kadar bilinenden farklı sanal bir dünya, yaşam alanı, ilişkiler boyutu oluşturmaktadır. Bu yeni yaşam ortamında, kültür, örf, adet, değerler sistemi baştan şekillenmektedir (Janowski, 2013). Değerler sisteminde yaşanan değişimler ise toplumsal düzeni, barışı ve adaleti sağlamak için var olan hukuk

kurallarının da değişen koşullar çerçevesinde yeniden şekillenmesi gerekliliğini doğurmuştur. Bu durumun sonucu olarak, hukuk alanında yeni düzenlemelerin yapılması da zorunlu hale gelmiştir. Dünyada bu alanda ilk yasal düzenlemeler, fikir ve sanat eserlerinin korunması ve bilişim suçları üzerine olmuştur. Benzer bir süreç Türkiye’de de yaşanmıştır. Türkiye’de konu ile ilgili 765 sayılı Türk Ceza Kanununda 1991 yılında yapılan değişiklikle “Bilişim Suçları” düzenlenmiştir. 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu’nda da benzer bir düzenleme yapılmıştır. Bunun dışında 5070 sayılı ve 23/1/2004 tarihli “Elektronik İmza Kanunu”, 5651 sayılı ve 04/05/2007 tarihli “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun”, 5809 sayılı ve 10/11/2008 tarihli “Elektronik Haberleşme Kanunu”, 6698 sayılı ve 07/04/2016 tarihli “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu” bilişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak yapılan düzenlemelere örnek olarak gösterilebilir.

Yapılan alanyazın incelemesi sonucunda, Türkiye’de bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle ilgili yasal düzenlemeleri konu alan lisansüstü tezleri inceleyen, eğilimlerini ortaya koyan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de hukuk anabilim dallarında hazırlanmış ve bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle ilgili yasal düzenlemeleri konu olan lisansüstü tezleri betimsel analiz ile inceleyerek, çalışmaların eğilimlerini ortaya koymaktır. Araştırmadan elde edilen sonuçların, ilgili çalışmaların genel durumunu ortaya koyarak, gelecekteki bilişim hukuku üzerine yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

2.Yöntem

Çalışmada, bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle ilgili yasal düzenlemeleri konu alan lisansüstü tezler incelenmiştir. Çalışma nitel araştırma olarak planlanmış olup yöntem olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılan olay ve olgularla ilgili bilgi içeren materyallerin analizidir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramları ve bu kavramlar arası ilişkileri, daha önce belirlenen temalar çerçevesinde gruplandırarak okuyucunun anlayabileceği şekilde sunmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2011).

2.1.Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni, bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle ilgili yasal düzenlemeleri konu alan lisansüstü tezlerdir. İlgili tezlerin tamamı incelenmiştir. İncelenen tez sayısı 367’dir.

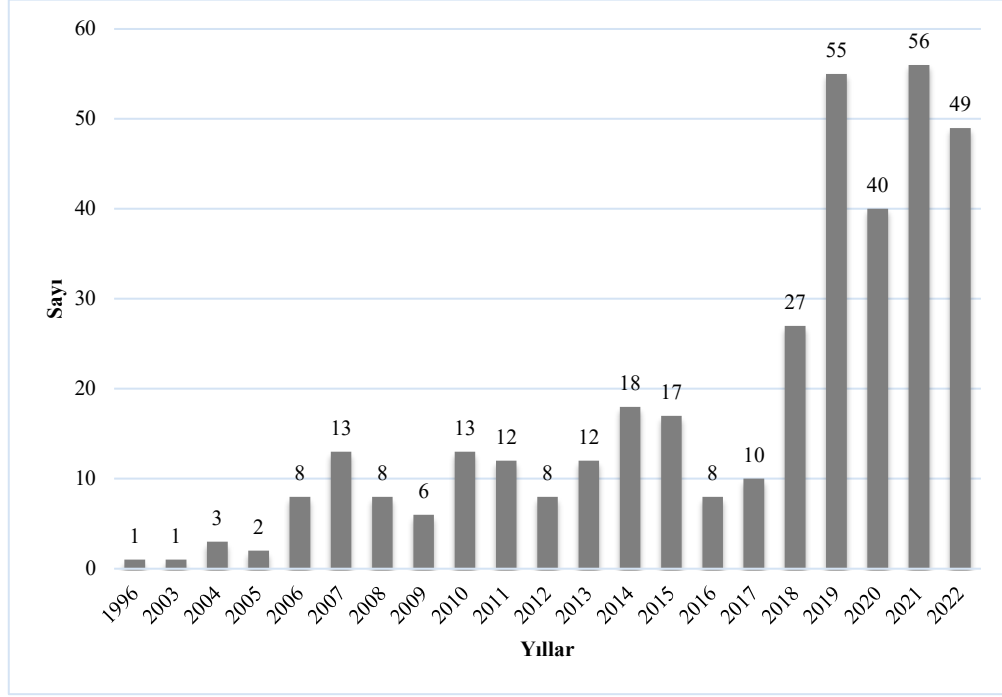
2.2.Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması sürecinde, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Tez Merkezi’nde konu alanı “Hukuk=Law” olan, tez özetinde “bilişim” veya “teknoloji” ifadesi geçen, tam metnine ulaşılabilir lisansüstü tezler için tarama yapılmıştır. Tarama sonucu ortaya çıkan 1332 lisansüstü tez incelenmiş olup, bilişim teknolojileri ile ilgili ve özel/kamu hukuku anabilim dallarından herhangi birinde yapılmış 367 tez tespit edilmiş ve ayrıntılı inceleme için çalışmaya dâhil edilmiştir. Tezlerin incelenmesi ve kodlanması için tez inceleme formu kullanılmıştır. Tez inceleme formu alanyazındaki tezleri inceleyen diğer çalışmalar dikkate alınarak, çalışmanın amaçları doğrultusunda hazırlanmıştır. Çalışmaların incelenmesi sürecinde, lisansüstü tezler her iki araştırmacı tarafından tez inceleme formu kullanılarak bağımsız bir şekilde incelenmiş ve sonrasında elde edilen analiz sonuçları karşılaştırılmıştır. Çalışmanın güvenilirliği için Miles ve Huberman’ın (1994) geliştirdiği (Güvenirlilik= görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) formül kullanılmıştır. Bu formüle göre güvenirlilik katsayısı 0,85 olarak bulunmuştur. Bu değere göre çalışmanın güvenilirliği yüksektir. Lisansüstü tezler, hazırlanan tez inceleme formuyla; yıl, üniversite, anabilim dalı, tez türü, ilgili yasal mevzuat ve ele alınan BT konusu temalarına göre incelenmiş ve kodlanmıştır. Tez inceleme formu kullanılarak toplanan veriler yüzde ve frekans değerleri ile birlikte grafik ve tablolar şeklinde bulgular bölümünde sunulmuştur.

3.Bulgular

Tezlerin belirlenen kriterlere göre yapılan inceleme sonucunda elde edilen bulgular betimsel istatistik yöntemi kullanılarak yüzde ve frekans değerleriyle birlikte gösterilmiştir. Tezlerin yapıldıkları yıllara göre dağılımları Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. İncelenen tezlerin yıllara göre dağılımı

Şekil 1’e göre araştırma kapsamında incelenen tezlerin sayısında 2018 yılı ile birlikte bir artış eğilimine girdiği, en fazla tezin 2021 (%15) yılında yayımlandığı görülmektedir. İncelenen tezlerin üniversitelere göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir. Tablo 1’de beş ve üzeri tez yayını olan üniversiteler belirtilmiştir.

Tablo 1. İncelenen tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Üniversite Adı	f	%
Ankara Üniversitesi	38	10,4
İstanbul Üniversitesi	36	9,8
Marmara Üniversitesi	26	7,1
Bahçeşehir Üniversitesi	20	5,4
İstanbul Bilgi Üniversitesi	17	4,6
Dokuz Eylül Üniversitesi	16	4,4
Gazi Üniversitesi	15	4,1
Galatasaray Üniversitesi	14	3,8
Çankaya Üniversitesi	13	3,5
Selçuk Üniversitesi	11	3,0
Akdeniz Üniversitesi	10	2,7
Hacettepe Üniversitesi	9	2,5
İstanbul Kültür Üniversitesi	9	2,5
İstanbul Medipol Üniversitesi	8	2,2
Kocaeli Üniversitesi	8	2,2
Başkent Üniversitesi	6	1,6
İzmir Ekonomi Üniversitesi	6	1,6
Kadir Has Üniversitesi	6	1,6
Kırıkkale Üniversitesi	6	1,6
Süleyman Demirel Üniversitesi	6	1,6

Yeditepe Üniversitesi	6	1,6
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	5	1,4
İstanbul Ticaret Üniversitesi	5	1,4
Yalova Üniversitesi	5	1,4
Diğer	66	18,0
Toplam	367	100

Tablo 1'e göre Ankara Üniversitesi (% 10,4) ve İstanbul Üniversitesi (% 9,8) konu ile ilgili en fazla tez araştırması yapılan üniversitelerdir. Bunları, Marmara Üniversitesi (% 7,1) ve Bahçeşehir Üniversitesi (% 5,4) takip etmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı Tablo 2'de verilmektedir. Anabilim dallarının isimleri tez künye bilgilerinde ve tez içerisinde ifade edildiği şekliyle değerlendirilmiştir.

Tablo 2. İncelenen tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı

Anabilim Dalı	f	%
Kamu Hukuku	155	42,2
Özel Hukuk	131	35,7
Hukuk	46	12,5
Özel Hukuk (Ticaret Hukuku)	9	2,5
Özel Hukuk (Medeni Hukuk)	5	1,4
Sermaye Piyasası ve Ticaret Hukuku	3	0,8
Ekonomi Hukuku	2	0,5
Özel Hukuk (Medeni Hukuk)	2	0,5
Uluslararası Ticaret Hukuku ve Avrupa Birliği	2	0,5
Uluslararası Ticaret ve AB Hukuku	2	0,5
Avrupa Birliği Hukuku	1	0,3
Avrupa Toplulukları	1	0,3
Ceza ve Ceza Muhakemesi	1	0,3
Ceza ve Ceza Usul Hukuku	1	0,3
Harp/Harekât Hukuku	1	0,3
Mali Hukuk	1	0,3
Özel Hukuk (Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku)	1	0,3
Özel Hukuk (Uluslararası Özel Hukuk)	1	0,3
Ticaret Hukuku	1	0,3
Belirtilmemiş	1	0,3
Toplam	367	100

Tablo 2'ye göre kamu hukuku anabilim dalı (% 42,2) konu ile ilgili en fazla tez araştırması yapılan anabilim dalıdır. Bunu, % 35,7 oranla özel hukuk anabilim dalı takip etmektedir. Tablo 2'nin tamamı değerlendirildiğinde tezlerin çoğunun kamu hukuku alanında olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında incelenen tezlerin türlerine göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. İncelenen tezlerin türlerine göre dağılımı

Tez Türü	f	%
Yüksek lisans	319	86,9
Doktora	48	13,1
Toplam	367	100

Tablo 3'e göre tezlerin çoğunluğu yüksek lisans (% 86,9) tezidir. Araştırma kapsamında incelenen tezlerin ilgili yasal mevzuat temalarına göre dağılımı Tablo 4'te verilmiştir. Tablo 4'te beş ve üzeri sayıda ele alınan kanuni düzenlemeler dikkate alınmıştır. Tezlerin çoğunda birden fazla kanuni düzenlemeyle ilgili konulara değinilmiştir.

Tablo 4. İncelenen tezlerin kanuni düzenlemelere göre dağılımı

Kanun Adı	<i>f</i>
5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu	108
6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu	58
6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu	50
4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu	46
5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu	40
7981 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu	36
6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu	29
6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun	19
4857 Sayılı İş Kanunu	15
2709 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	11
213 Sayılı Vergi Usul Kanunu	10
5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla	10
İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun	
4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun	9
5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu	7
5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku	
Hakkında Kanunu	7
2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu	5

Tablo 4'ten görüldüğü gibi; incelenen tezlerin çoğunun Türk Ceza Kanunu (TCK), Türk Borçlar Kanunu (TBK) ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) üzerine yapıldığı görülmüştür. Kamu hukuku anabilim dallarında yapılan tezlerin çoğu “TCK” ($f=108$) ile ilgili iken, özel hukuk anabilim dallarında yapılan tezlerin çoğu “TBK” ($f=58$) ile ilgili olduğu belirlenmiştir. TCK ile ilgili olan tezlerin çoğu ($f=43$) kanunda “Bilişim Alanında Suçlar” başlığı altında düzenlenen “Bilişim Sistemine Girme” (TCK md. 243), “Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme veya Değiştirme” (TCK md. 244), “Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması” (TCK md. 245) suçları ile; kalan tezlerin önemli bir diğer kısmının ise ($f=24$) “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar” başlığı altında düzenlenen “Haberleşmenin Gizliliğini İhlal” (TCK md. 132), “Kişiler Arasındaki Konuşmaların Dinlenmesi ve Kayda Alınması” (TCK md. 133), “Özel Hayatın Gizliliğini İhlal” (TCK md. 134), Kişisel verilerin kaydedilmesi (TCK md. 135) ve “Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçları” (TCK md. 136) ile doğrudan ilgili olduğu tespit edilmiştir. Özel hukuk anabilim dallarında yapılan tezlerde ise fikir ve eser hakları ($f=36$), kişisel veriler ($f=35$) ve hukuki sorumluluk ($f=17$) konuları üzerine yoğunlaştığı belirlenmiştir.

Lisansüstü tezler, hukuki durumunu ele aldıkları bilişim teknolojileri bağlamında incelendiğinde büyük çoğunun genel hatlarıyla internet teknolojisine değindikleri, ancak bazı tezlerin daha spesifik BT konularını detaylı bir şekilde ele aldıkları görülmüştür. Tablo 5'te hukuki bağlamda özel BT konularını detaylı olarak inceleyen tezlerin ele aldıkları BT konularına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 5. İncelenen tezlerde ele alınan BT konuları

BT Konusu	f
Dijital/Manyetik Ödeme Araçları	17
E-Ticaret	15
E-Devlet Uygulamaları	10
E-Sözleşmeler	10
Dijital/Kripto Paralar	12
Yapay Zekâ	10
Bilgisayar Yazılımları	9
Blok Zincir Teknolojisi	7
Dijital Delil	7
Sosyal Ağlar	7
Dijital Reklamlar	6
Tele Çalışma	6
E-İmza	4
Alan Adları	3
Dijital Yayıncılık	5
E-Kambiyo Senetleri	3
Dijital Veritabanları	2
Dijital / İnternet Bankacılığı	2
Otonom Cihazlar	2
Web Siteleri	2
Bulut Teknolojileri	1
Büyük Veri	1
Dijital Miras	1
GSM Teknolojileri	1
Nitelikli Fikri Tapu (NFT)	1

Tablo 5'e göre dijital/manyetik ödeme araçları ve e-ticaret konularını ele alan tezlerin sayısı daha fazladır. Ayrıca günümüzün popüler BT konularından olan dijital/kripto paralar, blok zincir teknolojisi ve yapay zekâ konularının hukuk alanındaki araştırmacılardan ilgi görmeye başladığı söylenebilir.

4.Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmayla, hukuk anabilim dallarında hazırlanmış ve bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle ilgili yasal düzenlemeleri konu olan ulusal lisansüstü tezler betimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma amacına uygun ulaşılabilen ilk tezin 1996 yılında hazırlandığı, yıllara göre tez sayısında artış olduğu, 2018 yılından sonra ise hızlı bir artış eğilimi yaşandığı görülmüştür. Söz konusu bu artış eğiliminin sebebi, internet ve mobil teknoloji kullanımının yaygınlaşmasının olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında ele alınan tezler içerisinde yüksek lisans tezlerinin sayısı doktora tezlerine göre daha fazladır. Tez sayısı bakımından birbirine yakın olmakla beraber kamu hukuku alanındaki tez sayısının özel hukuk alanına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Ankara üniversitesi en fazla tezin yapıldığı üniversite olarak tespit edilmiştir. Kamu hukuku üzerine olan tezlerin büyük çoğunluğu “Türk Ceza Kanunu”, özel hukuk alanında yapılan tezlerin ise daha çok “Türk Borçlar Kanunu”, “Fikir ve Sanat Eserleri” ve “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu” üzerine olduğu belirlenmiştir. Kamu hukuku anabilim dallarında yapılan tezlerin çoğu bilişim suçları ile ilgili düzenlemelerle, özel hukuk anabilim dallarında yapılan tezlerin ise fikir ve eser hakları, kişisel veriler ve hukuki sorumluluk konuları ile ilgili oldukları tespit edilmiştir. Uluslararası alanda, bilişim teknolojileri üzerine en fazla tartışılan riskler; mahremiyetin korunması, veri güvenliği ve mülkiyetin korunması konularıdır (Carron vd., 2016; Simpson & Murphy, 2016; Tzafestas, 2018). Mevcut çalışmanın bulgularına göre tezlerin en çok kişisel verilerin korunması, bilişim suçları ve fikir/eserler hakları üzerinde olması, bu durumu destekler niteliktedir.

Bilgisayar ve internetin hayatın her alanında yaygın olarak kullanılması bireylerin hak alanlarına ve bu hakların kullanılmasına ilişkin temasın artmasını da beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla hakların yeniden tanımlanması, sınırlarının yeniden belirlenmesi ve özellikle hak ihlallerinin çeşitlenmesinin

doğurduğu ihtiyaca bağlı olarak iki binli yıllardan sonra hukuki düzenlemelerin, hızlı bir gelişim sürecine girdiği görülmektedir. Fakat ülke sınırlarını aşan internet mimarisi, ülke sınırı tanımadan hak ihlallerinin gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Her ne kadar ulusal boyutta yasal düzenlemeler yapıyor olsa da internetin ülke sınırı tanımayan kullanımı yasal düzenlemelerin yetersiz kalmasına sebep olmaktadır. Bu da hukuki düzenlemelerin yerel değil uluslararası alanda geçerli olacak şekilde uluslararası anlaşmalar ile düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla bilişim hukuku üzerine gerçekleştirilecek çalışmalarda uluslararası yasal düzenlemeler üzerine daha fazla odaklanılması önerilmektedir.

Bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin (örneğin, nesnelerin interneti, 5G, yapay zekâ, Web 3.0 vb.) ve bunların kullanım alanlarının (örneğin, dijital hak ve sorumluluklar, e-ticaret, yayıncılık vb.) hızlı bir şekilde artması, kapsamlı yasal düzenlemelerin hazırlanmasında ve uygulanmasında nitelikli insan ihtiyacını artırmaktadır. Dolayısıyla hukuk eğitimi alan öğrencilerin BT alanındaki gelişmeleri takip edebilecek bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlığı becerileri edinerek mezun edilmesi, hukuk fakültesi müfredatlarının dijital gelişmeler ışığında gözden geçirilmesi önem arz etmektedir.

Günümüzün popüler BT konularından olan yapay zekâ, otonom araçlar ve nesnelerin interneti (IoT) konularını yasal düzenlemeler bağlamında inceleyecek araştırma sayısının artması değerlidir. Özellikle yakın bir gelecekte toplum yaşamına girmesi beklenen yapay zekâ destekli otonom araçların sebep olabileceği hukuki sorunların nasıl çözüleceğine yönelik çalışmalar, alanın gelişmesine katkı sağlayacak ve kanun koyuculara yol gösterecektir.

Kaynakça

- Abbate, J. (1999). Getting small: a short history of the personal computer. *Proceedings of the IEEE*, 87(9), 1695-1698.
- Björk, B. C. (1999). Information technology in construction—domain definition and research issues. *International Journal of Computer Integrated Design and Construction*, 1(1), 3-16.
- Carron, X., Bosua, R., Maynard, S., & Ahmad, A. (2016). The internet of things and its impact on individual privacy: an Australian privacy principle perspective. *Computer Law & Security Review*, 21(1), 4-15.
- Cockfield, A.J. (2003). Towards a law and technology theory. *Manitoba Law Journal*, 30, 384-415.
- Gupta, S. (2022). The interaction between technology, business environment, society, and regulation in ICT industries. *IIMB Management Review*, 34(2), 103-115.
- Janowski, J. (2013). *Technological destabilization of law*. Cyrul, W. (Ed.) içinde, Information Technology and Law. Krakow: Jagiellonian University Press.
- Marchant, G.E. (2011). *The growing gap between emerging technologies and the law*. Marchant, G., Allenby, B., Herkert, J. (Ed.) içinde, The growing gap between emerging technologies and Legal-Ethical oversight. Dordrecht: Springer.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Pratt, M.K. (2019). ICT (information and communications technology, or technologies). <https://www.techtarget.com/searchcio/definition/ICT-information-and-communications-technology-or-technologies>
- Saka, E. (2019). *Türkiye’de İnternet*, Saka (Ed.) içinde, Türkiye İnternet tarihi. İstanbul: Alternatif Bilişim Derneği.
- Simpson, B., & Murphy, M. (2016). Technological challenges and opportunities: the future of law. *Information & Communications Technology Law*, 25(1), 1-3.
- Tzafestas, S. G. (2018). Ethics and law in the internet of things world. *Smart Cities*, 1(1), 98-120.
- Vasiliev, A., Muratkhanova, M., & Voronkova, E. (2019, November). *Law in the digital age: regulating a new technological reality*. International Conference on Sustainable Development of Cross-Border Regions: Economic, Social and Security Challenges (ICSDCBR 2019) içinde (s. 536-539). Atlantis Press.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8.Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

The rapid development in information technologies (IT) affects society and the individual's lifestyle quite a lot. This change process, which contributes to the increase in the quality of life, also brings with it some problems. The governments and legislators have important responsibilities for solving these problems.

As a result of the literature review, no study has been found that examines the national postgraduate theses on the legal regulations related to the developments in IT in Turkey and reveals their tendencies. In this study, postgraduate theses on legal regulations related to developments in IT in law departments were examined using the descriptive analysis method. For the data collection process, a search was conducted in the National Thesis Center of the Council of Higher Education. The search criteria were as follows: The subject should be was "Hukuk=Law" and the "informatics" or "technology" words should be included in the abstract. As a result of the search, 367 theses related to information technologies and carried out in any of the private/public law departments were identified. The postgraduate theses were analyzed according to year, university, department, type of thesis, relevant legal regulations, and IT subject. The collected data were presented as tables, along with percentage and frequency values.

As a result of the examination, it was seen that the first thesis was carried out in 1996, there was an increase in the number of theses over the years, and there was a rapid increase trend after 2018. Among theses, the number of master's theses was higher than doctoral theses. It has been observed that the number of theses in the field of public law was higher than in the field of private law. Ankara University was determined as the university where most theses were carried out. It was determined that the majority of theses on public law were about "The Turkish Criminal Code", while those on private law were mostly about "The Turkish Code of Obligations", "The Law on Intellectual and Artistic Works" and "The Law on the Protection of Personal Data". It was seen that most of the theses carried out in the departments of public law were about regulations on cybercrime, while the theses carried out in the departments of private law were about intellectual and work rights, personal data, and legal responsibility. When the theses are examined according to the IT topics, it was seen that the digital/magnetic payment tools and e-commerce topics were discussed more. Moreover, in recent years theses, it was seen that digital/cryptocurrency, blockchain technology, and artificial intelligence, which are today's popular IT topics, were discussed.

In light of the findings of the study, the following recommendations are presented:

- Students who attend legal education should gain knowledge, media, and technology literacy skills to follow the developments in the field of IT.
- Law school curricula should be reviewed in light of digital developments,
- More studies should be conducted on the legal problems that may be caused by artificial intelligence and autonomous vehicles, which are considered to be the technologies of the future.